

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

●● Feiten en cijfers

● Hebben laaggeschoolden een hoger risico om in armoede te belanden?

Ja. Laagopgeleiden hebben het vaak moeilijker op de arbeidsmarkt en lopen bijgevolg een groter risico op sociale uitsluiting.

Toelichting:

Opleiding(sniveau) bepaalt in onze maatschappij steeds meer de positie die iemand kan innemen op de sociale ladder. Laaggeschoolden dreigen in onze kennismaatschappij meer en meer uit de boot te vallen. Een lage opleiding leidt tot een merkelijk hoger armoederisico (22,3% versus 6,5% voor hooggeschoolden) .

Tabel 10a: Armoederisicopercentage (<60% van het mediaan inkomen) naar opleidingsniveau (bevolking 18+), België, SILC 2006 (inkomen 2005)

	lage opleiding			gemiddelde opleiding			hoge opleiding		
	Totaal	Vrouw*	Man*	Totaal	Vrouw*	Man*	Totaal	Vrouw*	Man*
België	22,3	24	20	12,6	13	11	6,5	6	6
Vlaams Gewest	19,6			10,0			4,9		
Waals Gewest	24,2			14,8			6,9		

*afgeronde cijfers

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#) en Eurostat

zie resultaten [SILC 2004](#)

Van de Belgische bevolking van 15 jaar en meer beschikte in 2006 21,4% over een diploma lager onderwijs, 21,6% over een diploma lager secundair onderwijs, 32,6% over een diploma hoger secundair onderwijs, 13,8% over een diploma hoger onderwijs van het korte type, 2,5% over een diploma hoger onderwijs van het lange type en 8,1% over een diploma van universitair onderwijs (bron: FOD Economie - Afdeling Statistiek, [Enquête naar de](#)

[arbeidskrachten](#)). In vergelijking met de andere Europese lidstaten, scoort België goed op het vlak van de scholingsgraad van jongeren (zie tabellen 10c en 10d). Het aandeel hooggeschoolden (minstens hoger secundair onderwijs) tussen 20 en 24 jaar is hoger dan de Europese gemiddelden, terwijl het aandeel laaggeschoolde (maximaal lager secundair onderwijs) jongeren tussen 18 en 24 jaar onder de Europese gemiddelden ligt.

Tabel 10b: Onderwijsniveau van de bevolking (15 jaar en meer) - in procenten, België (1999-2006)

Behaald diploma	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lager onderwijs	27,0	26,3	26,1	25,6	24,5	24,1	22,9	21,4
Lager secundair onderwijs	24,2	23,2	22,7	22,1	22,5	21,4	21,1	21,6
Hoger secundair onderwijs	29,1	29,9	30,0	30,7	30,8	31,4	32,4	32,6
Hoger niet-universitair onderwijs van het korte type	10,5	11,4	11,5	11,9	12,3	12,9	13,3	13,8
Hoger niet-universitair onderwijs van het lange type	2,7	2,5	2,5	2,6	2,7	2,6	2,6	2,5
Universitair onderwijs	6,4	6,7	7,1	7,1	7,2	7,6	7,7	8,1

bron: FOD Economie - Afdeling Statistiek, [Enquête naar de arbeidskrachten](#)

Tabel 10c: Laaggeschoolden: percentage van de 18-24-jarigen die maximaal een diploma lager secundair onderwijs behaald hebben, België, EU, 2006

België	EU-15	EU-25	EU-27
12,6	17,0	15,1	15,3

bron: [Eurostat](#)

Tabel 10d: Hooggeschoolden: Percentage 20-24-jarigen dat minimaal hoger secundair onderwijs heeft voltooid, België, EU, 2006

België	EU-15	EU-25	EU-27
82,4	74,8	77,7	77,8

bron: [Eurostat](#)

41,1% van de Belgische bevolking van 25 jaar en ouder heeft in 2007 maximum een diploma lager secundair onderwijs. Uit de cijfers voor de gewesten blijkt dat het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest niet slecht scoort. Lage scholing is sterk leeftijdsgebonden. Ouderen zijn meer laaggeschoold dan jongeren. Het is opvallend dat in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest het aandeel oudere laaggeschoolden onder het Belgische gemiddelde ligt. België telt procentueel meer vrouwelijke laaggeschoolden dan mannelijke (nl. 43,6% versus 38,5%). Dit geldt voor alle gewesten. In Vlaanderen is het aandeel laaggeschoolden van niet-EU nationaliteit hoger dan in de andere gewesten (nl. 57,2%). In Wallonië is het percentage Europese laaggeschoolden opvallend hoog (55,3%). Veel laaggeschoolden blijken economisch inactief (63,3%) of werkzoekend (43,2%) te zijn.

Tabel 10e: Percentage personen met een laag opleidingsniveau (ISCED 2 - lager secundair onderwijs of lager) in de volwassen bevolking (25+) naar geslacht, België en de gewesten, 2007 (in %)

	België	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest
Vrouw	43,6	40,2	42,8	48,2
Man	38,5	36,0	38,2	39,7
Totaal	41,1	38,2	40,6	46,0

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Tabel 10f: Percentage personen met een laag opleidingsniveau (ISCED 2 – lager secundair onderwijs of lager) naar leeftijd, België en de gewesten, 2007 (in %)

	België	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest
25-34 jaar	18,4	24,8	15,2	21,4
35-44 jaar	24,7	30,3	22,2	27,5
45-54 jaar	37,5	37,0	36,4	39,5
55-64 jaar	49,7	41,4	50,9	49,5
>64 jaar	69,5	61,0	70,0	71,0

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Tabel 10g: Percentage personen met een laag opleidingsniveau (ISCED 2 – lager secundair onderwijs of lager) in de volwassen bevolking (25-64) naar nationaliteit, België en de gewesten, 2007 (in %)

	België	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest
Belg	40,5	37,1	40,4	41,7
andere EU- 15/EU27	43,0	30,6	36,5	55,3
niet EU- 15/EU27	56,0	56,6	57,2	52,6

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Tabel 10h: Percentage personen met een laag opleidingsniveau (ISCED 2 – lager secundair onderwijs of lager) in de volwassen bevolking (25-64) naar activiteitsstatus, België en de gewesten, 2007 (in %)

	België	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest
Werkenden	23,0	21,8	22,9	23,7
Werkzoekenden	43,2	44,4	40,6	44,5
Niet- beroepsactieven	63,3	56,7	63,9	64,1

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Het ontstaan van een proces van achterstellingen van generatie op generatie wordt in de hand gewerkt door het verband tussen het vroegtijdig schoolverlaten (dit wil zeggen het niet behalen van een diploma hoger secundair onderwijs en geen enkele vorm van onderwijs meer volgen) en het onderwijsniveau van de ouders. Van de ouders die in 2000 lager of lager secundair onderwijs als hoogste onderwijsniveau bereikt hadden, is 26% van de kinderen vroegtijdige schoolverlater. Bij ouders die hoger onderwijs genoten hebben, bedraagt dit slecht 3%. Bovendien lopen kinderen van laaggeschoolde ouders en arbeiderskinderen een beduidend hoger risico op schoolvertraging.

Tabel 10i: Percentage vroegtijdige schoolverlaters* (18-24) naar het hoogst bereikte onderwijsniveau van de ouders, België, 2000

ISCED 1-2: lager en lager secundair onderwijs	ISCED 3-4: hoger secundair en post- secundair niet tertiair onderwijs	ISCED 5-6: tertiair onderwijs
26	12	3

*Definitie "Vroegtijdige schoolverlaters": het percentage personen met een leeftijd van 18 tot 24 jaar dat geen diploma hoger secundair onderwijs heeft behaald en geen enkele vorm van onderwijs of vorming meer volgt.

bron: LFS - Eurostat zoals opgenomen in NAPincl 2006-2008, [Indicatoren](#), p. 119

Het percentage vroegtijdige schoolverlaters, leerlingen die het onderwijs verlaten zonder diploma hoger secundair onderwijs, bedraagt in 2007 12,3%. Gelet op de diverse definitiewijzigingen welke deze indicator heeft ondergaan is het moeilijk om een trend in te schatten. De beschikbare gegevens wijzen eerder in de richting van stabiliteit, dan op een trendmatige daling in de richting van de Europese doelstelling van 10%. Vooral personen met een niet Belgische nationaliteit lopen een sterk verhoogd risico op vroegtijdige uitstroom uit het onderwijs. Voor personen met een Belgische nationaliteit bedraagt dit in 2007 12,5%, voor andere EU-nationaliteiten 21,3% en voor andere nationaliteiten 39,8% (bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#), p. 180).

Tabel 10j: Percentage vroegtijdige schoolverlaters* (bevolking 18-24 jaar oud) naar geslacht - toestand tijdens het tweede trimester van het jaar, België en EU-25, 1999-2007 (in %)

	EU-25***	België	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest
1999					
Totaal	-	15,2	21,6	13,8	15,8
Vrouw	-	12,7	20,9	10,7	13,9
Man	-	17,7	22,4	16,9	17,7
2000					
Totaal	17,3	12,5	22,6	10,5	13,0
Vrouw	15,2	10,2	17,8	8,3	11,2
Man	19,5	14,8	27,5	12,6	14,9
2001					
Totaal	17,0	13,6	18,0	11,1	16,8
Vrouw	14,8	12,3	15,2	11,2	13,2
Man	19,2	15,0	21,0	11,0	20,5
2002					
Totaal	16,6	12,4	21,8	10,7	12,9
Vrouw	14,4	9,9	17,8	8,7	9,6
Man	18,9	14,9	26,3	12,6	15,9

2003					
Totaal	16,1	12,8	18,9	11,3	13,5
Vrouw	14,1	10,8	15,1	8,9	12,9
Man	18,1	14,7	22,8	13,6	14,1
2004**					
Totaal	15,4	11,9	13,8	10,1	14,5
Vrouw	12,9	8,3	10,7	7,6	20,1
Man	17,9	15,6	17,5	12,7	8,7
2005					
Totaal	15,2	13,0	16,0	12,2	13,3
Vrouw	13,1	10,6	15,3	9,4	11,0
Man	17,3	15,3	16,8	14,9	15,5
2006***					
Totaal	15,1	12,6			
Vrouw	12,8	10,2			
Man	17,4	14,9			
2007***					
Totaal	14,5	12,3			
Vrouw	12,3	10,7			
Man	16,7	13,9			

De cijfers hebben steeds betrekking op het tweede kwartaal van het jaar. Het zijn deze cijfers die gebruikt worden door Eurostat in internationale vergelijkingen.

*Definitie "Vroegtijdige schoolverlaters": het percentage personen met een leeftijd van 18 tot 24 jaar dat geen diploma hoger secundair onderwijs heeft behaald en geen enkele vorm van onderwijs of vorming meer volgt.

** Wegens een wijziging van de variabelen over onderwijs en opleiding in 2004, zijn de resultaten niet volledig vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek, [Enquête naar de arbeidskrachten](#) en

***[Eurostat](#)

Tabel 10k: Percentage vroegtijdige schoolverlaters (18-24 jaar oud) naar nationaliteit, België, 2007 (jaargemiddelde) (in %)

Belg	andere EU-15/EU27	niet EU-15/EU27
12,5	21,3	39,8

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Tabel 10l: Percentage vroegtijdige schoolverlaters (bevolking 18-24 jaar oud) naar activiteitsstatus, België en de gewesten, 2007 (jaargemiddelde) (in %)

	België	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest
Werkenden (ILO)	15,8	28,0	13,6	17,8
Werkzoekenden (ILO)	30,6	48,7	20,9	31,8
Niet- beroepsactieven (ILO)	9,6	14,5	7,2	11,6

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Momenteel stromen nog vele jongeren uit een kansarm milieu door naar het Buitengewoon Onderwijs. Een mogelijke verklaring is dat het Buitengewoon Onderwijs een omkadering biedt die niet altijd aanwezig is in het Gewone Onderwijs: de kosten zijn lager, het vervoer wordt verzekerd, de toegankelijkheid is groter, er is meer individuele en gerichte aandacht, de logopedisten en kinesisten zijn aanwezig op school en dienen niet langer buitenschools ingeschakeld te worden. Het certificaat dat aan het einde wordt uitgereikt biedt niet dezelfde perspectieven dan dat binnen het Gewone Onderwijs en geeft problemen bij de inschakeling naar werk. In Vlaanderen zit 6,47% van de leerlingen uit het lager onderwijs in het Buitengewoon Onderwijs (schooljaar 2006-2007). In de Franse Gemeenschap is dit 4,77%. Voor het secundair onderwijs is dit percentage nagenoeg gelijk in beide gemeenschappen, met name 4%. Vooral jongens zitten in het Buitengewoon Onderwijs.

Tabel 10m: Percentage leerlingen in het buitengewoon onderwijs naar onderwijsniveau en geslacht, gemeenschappen, 2006-2007 (in %)

2006-2007	Franse Gemeenschap			Vlaamse Gemeenschap		
	Totaal	Meisjes	Jongens	Totaal	Meisjes	Jongens
Kleuteronderwijs	0,49	0,35	0,63	0,81	0,54	1,06
Lager onderwijs	4,77	3,64	5,85	6,47	4,96	7,93
Secundair onderwijs	3,94	2,83	5,00	3,98	3,05	4,86

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

In de Vlaamse Gemeenschap had, in het schooljaar 2006-2007, 1,51% van de leerlingen in het lager onderwijs een vertraging van 2 jaar of meer. In de Franse Gemeenschap bedraagt dit 2,73%. Voor Vlaanderen ligt dit percentage ongeveer 0,5 procentpunt hoger dan midden jaren '90. Voor de Franse Gemeenschap is dit cijfer sinds midden jaren '90 ongeveer stabiel. Voor het Secundair onderwijs zijn de cijfers resp. 6,8% voor het Vlaamse Gewest en 17,9% voor de Franse Gemeenschap. Voor de Franse Gemeenschap betekent dit een breuk van de duidelijk dalende trend sinds schooljaar 1995-1996 (van 22,1% in 1995-1996 naar 16,9% in 2003-2004). Er blijken grote verschillen te bestaan tussen Belgen en niet-Belgen, waarbij de laatste categorie in veel grotere mate een vertraging blijkt te vertonen (bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#), p. 179).

Tabel 10n: Percentage jongeren met twee of meer jaar schoolse vertraging naar onderwijsniveau, Franse Gemeenschap, 1997-1998/2006-2007 (in %)

	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007
lager onderwijs	2,68	2,48	2,48	2,47	2,54	2,55	2,58	2,66	2,69	2,73
secundair onderwijs	19,50	18,30	17,50	17,00	17,30	16,50	16,90	17,93	-	-

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Tabel 10o: Percentage jongeren met twee of meer jaar schoolse vertraging naar onderwijsniveau, Vlaamse Gemeenschap, 1997-1998/2006-2007 (in %)

	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007
lager onderwijs	1	1	1,2	1,3	1,4	1,4	1,56	1,52	1,49	1,51
secundair onderwijs	7,6	7,2	6,9	6,7	6,6	6,6	6,55	6,78	-	-

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Tabel 10p: Percentage jongeren met twee of meer jaar schoolse vertraging in het lager onderwijs naar nationaliteit, Franse en Vlaamse Gemeenschap, 2004-2005 en 2006-2007 (in %)

	Franse Gemeenschap		Vlaamse Gemeenschap	
	Belgische nationaliteit	niet-Belgische nationaliteit	Belgische nationaliteit	niet-Belgische nationaliteit
2004-2005				
meisjes	1,80	7,86	0,83	10,85
jongens	2,30	9,38	0,9	11,43
totaal	2,00	8,65	0,86	11,15
2006-2007				
meisjes	-	-	0,89	9,74
jongens	-	-	0,96	10,8
totaal	-	-	0,93	10,27

bron: [NAPincl 2008-2010: indicatoren](#)

Het [Pisa-project \(Program for International Student Assessment\)](#) van de Oeso meet elke drie jaar de leerprestaties van 15-jarigen in België en de wereld inzake leesvaardigheid, en wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid. Tabel 10q toont de resultaten uit 2003 inzake leesvaardigheid in functie van de sociaal-economische status van het gezin waartoe de student behoort. Het behalen van een lage score betekent nog niet dat men ongeletterd is,

maar impliceert dat men problemen heeft in het omgaan met schriftelijke informatie. Kinderen van ouders met een hoog socio-professioneel statuut (bovenste kwartiel) scoren gemiddeld veel beter dan kinderen van ouders met een laag socio-professioneel statuut (onderste kwartiel). Dit is kenmerkend in alle gemeenschappen.

Tabel 10q: Verschil tussen de gemiddelde score inzake leesvaardigheid van de 25% meest bevoorrechte leerlingen (4de kwartiel) en deze van de 25% minst bevoorrechte leerlingen (1ste kwartiel), België en de Gemeenschappen, 2003

	België	Duitstalige Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Vlaamse Gemeenschap
Score kwartiel 4	562	555	536	581
Score kwartiel 1	463	452	429	488
Vershil kwartiel 4- kwartiel 1	99	102	108	93

bron: Programme for International Student Assessment (PISA) - OESO / ULg zoals opgenomen in zoals opgenomen in NAPincl 2006-2008, [Indicatoren](#), p. 129

In 2006 lag de focus van het Pisa-onderzoek op wetenschappen. België in zijn geheel zit in de middenmoot met een gemiddelde van 510 punten. Vlaanderen (529 punten) doet het beter dan de Duitstalige Gemeenschap (516 punten) en beduidend beter dan de Franse Gemeenschap (486 punten). Ook voor wiskunde en leesvaardigheid behaalt Vlaanderen veel betere resultaten dan de Duitse en vooral de Franse Gemeenschap. Vooral in de Vlaamse en Franse Gemeenschap (in de Duitse Gemeenschap in mindere mate) is de sociale ongelijkheid tussen leerlingen duidelijk afgetekend. De verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen zijn in ons land zeer groot. Deze zijn grotendeels door socio-economische en culturele factoren bepaald. De zwakst presterende scholen hebben vooral leerlingen met een lage sociale achtergrond. Terwijl de beste scholen vooral leerlingen aantrekken met een socio-economische achtergrond die duidelijk boven het OESO-gemiddelde ligt.

Een internationaal onderzoek naar de prestaties voor begrijpend lezen aan het eind van het vierde leerjaar lager onderwijs ('[Progress in international reading literacy study](#)' (PIRLS) 2006) toont grote verschillen tussen Vlaamse en Waalse leerlingen. Qua leesvaardigheid behoort Vlaanderen tot de ruimere kopgroep (13de plaats in een totaal van 45 landen en regio's), terwijl Wallonië de 34ste plaats inneemt. De leesvaardigheid vertoont een duidelijke samenhang met de socio-culturele achtergrond van de kinderen en hun gezinnen. Hiervoor

wordt de ongelijkheid in leesscore onder andere geanalyseerd in functie van het hoogst behaalde diploma van de moeder. Voor alle onderzochte landen en regio's blijkt dat de leerlingen lager scoren wanneer hun moeder een lager diploma (dit is diploma lager secundair onderwijs of minder) heeft. In West-Europa is het verschil in leesscore in functie van het diploma van de moeder het kleinst in Nederland en het grootst in Oostenrijk. Slechts in vier van de West-Europese landen is het verschil kleiner dan in Vlaanderen. In Wallonië is het verschil relatief groot.

Tabel 10r: Gemiddelde leesscore en percentage van de leerlingen met laag opgeleide en hoog opgeleide moeder, Europa, 2006.

	Moeder met laag diploma		Moeder met hoog diploma		Verschil in leesscore tussen kinderen van laag en hoog opgeleide moeders
	Gemiddelde leesscore	%	Gemiddelde leesscore	%	
Oostenrijk	499,58	10,0	571,35	15,2	-71,77
Frankrijk	494,51	18,4	560,18	31,1	-65,67
Schotland	510,91	15,8	573,22	38,3	-62,32
Wallonië	474,60	26,2	536,71	37,8	-62,11
Duitsland	533,67	44,4	589,53	15,9	-55,86
Noorwegen	465,85	8,0	521,46	47,7	-55,61
Zweden	519,54	9,2	572,62	43,6	-53,07
Italië	537,79	43,2	587,70	12,0	-49,92
Vlaanderen	518,19	16,4	567,90	48,6	-49,72
Luxemburg	546,68	52,3	594,36	16,8	-47,68
Spanje	501,06	41,1	547,94	32,8	-46,88
Denemarken	516,37	13,1	562,33	63,4	-45,96
Nederland	538,79	25,6	579,18	30,8	-40,40

bron: Centrum voor Onderwijseffectiviteit en -Evaluatie, [PIRLS 2006](#)

Laatste aanpassing: 20/01/2009